

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu Veroniky Juříčkové, soudkyně zpravodajky Jiřiny Chmelové a soudce Filipa Dienstbiera v právní věci žalobce: **P. K.**, zastoupený Mgr. Naďou Koželuhovou, advokátkou, sídlem Hostovická 1744/71, Ústí nad Labem, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 26. 5. 2022, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 19. 4. 2024, č. j. 6 Ad 4/2024-86,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost žalobce **se zamítá.**
- II. Žalobce **ne má** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalované **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.
- IV. Ustanovené zástupkyni žalobce Mgr. Nadi Koželuhové, advokátce, **se přiznává** odměna za zastupování a náhrada hotových výdajů ve výši 3 400 Kč. Tato částka jí bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení případu

[1] Dne 26. 5. 2022 vydala žalovaná v záhlaví označené rozhodnutí, kterým zamítla odvolání žalobce a potvrdila rozhodnutí Pražské správy sociálního zabezpečení (dále jen „správní orgán prvního stupně“) ze dne 17. 2. 2022, č. j. X. Tímto rozhodnutím byla zamítnuta žádost žalobce o vrácení přeplatku na pojistném na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti za rok 2003 ve výši 8 613 Kč, který uhradil dne

16. 11. 2020. Stěžovatel v žádosti uváděl, že se podle § 16 odst. 3) zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „zákon o pojistném“), za přeplatek považuje pojistné, které je zapláceno za dobu delší než 15 let. Vzhledem k tomu, že tato doba již uplynula, náleží mu přeplatek k výplatě.

[2] Žalobce nejprve napadl rozhodnutí žalované žalobou, podanou k Okresnímu soudu v Ústí nad Labem, který řízení o žalobě usnesením ze dne 30. 1. 2023, č. j. 11 C 155/2022-29, zastavil, protože jako soud spadající do soustavy civilního soudnictví nedisponoval pravomocí o věci rozhodnout. Současně žalobce poučil o možnosti podat žalobu ve správním soudnictví. Žalobce následně podal žalobu u Krajského soudu v Ústí nad Labem, který věc postoupil usnesením ze dne 6. 2. 2024, č. j. 42 Ad 30/2023-71, Městskému soudu v Praze jako soudu místně příslušnému.

[3] Městský soud rozsudkem označeným v záhlaví žalobu zamítl. V odůvodnění rozsudku nejprve uvedl, že žalobce oznámil dne 19. 1. 2021 správnímu orgánu prvního stupně ukončení výkonu samostatné výdělečné činnosti zpětně, ke dni 31. 12. 2003 (z původních nahlášených údajů plynulo, že stěžovatel samostatnou výdělečnou činnost vykonával v období od 22. 8. 1994 do 26. 1. 2005. Po změně trvala jeho samostatná výdělečná činnost od 22. 8. 1994 do 31. 12. 2003 a od 11. 5. 2004 do 7. 9. 2004 – pozn. NSS). Z tohoto důvodu došlo k obnovám řízení ve věcech platebních výměrů ze dne 23. 6. 2004 (č. 267/2004) a ze dne 10. 10. 2005 (č. 1415/2005), kterými bylo žalobci vyměřeno penále z nedoplatku na pojistném a ze záloh na pojistné. Správní orgán prvního stupně vyhověl stěžovatelově námitce promlčení a platební výměry zrušil. Žalovaná vydala dne 29. 11. 2021 rozhodnutí, kterým žalobci přiznala starobní důchod a přiznala doplatek důchodu ve výši 50 556 Kč. Část doplatku ve výši 31 202 Kč měla být použita na úhradu splatných dluhů. Od této částky byla odečtena částka ve výši 16 710 Kč, která odpovídala promlčeným pohledávkám. Zbytek doplatku (14 482 Kč) byl použit na úhradu dluhů, které žalovaná za žalobcem evidovala. Žalobce v žalobě tvrdil, že si správní orgán prvního stupně neoprávněně ponechal částky 8 613 Kč a 14 482 Kč.

[4] Městský soud při posouzení věci zdůraznil, že žalobce v průběhu celého správního řízení i v podané žalobě výslovně žádal o vyplacení tvrzeného nároku 8 613 Kč podle § 16 odst. 3) zákona o pojistném. Tomuto nároku nebylo možné vyhovět, neboť postup dle § 16 odst. 3) zákona o pojistném lze uplatnit pouze v případě, že byl pojištěnec účasten důchodového pojištění dobrovolně. To však nebyl případ žalobce, který byl na základě registrace jako osoba samostatně výdělečně činná v rozhodné době (po celý rok 2003) povinně účasten důchodového pojištění. Městský soud shledal nedůvodnou i další námitku žalobce, že nebyly posouzeny všechny okolnosti týkající se jeho jiných tvrzených nároků. Dle žalobcova názoru u něj již žádný dluh na pojistném nebo na zálohách na pojistné neexistoval. Nic takového ale předmětem řízení tak, jak jej vymezil žalobce ve své žádosti, nebylo. Městský soud se zabýval i tím, zda u žalobce existoval vratitelný přeplatek. K částce 14 482 Kč, která podle žalobce měla být nezákonně stržena z doplatku starobního důchodu, městský soud uvedl, že z obsahu spisu ani žaloby není patrné, že by se žalobce v nějakém řízení domáhal tohoto nároku. Nad rámec shora uvedeného nicméně městský soud konstatoval, že není možné akceptovat pojetí promlčení všeobecně tak, jak se jej dožaduje žalobce. Tedy, že by podaná námitka promlčení vůči konkrétnímu platebnímu výměru bez dalšího představovala i námitku promlčení žalobcových ostatních dluhů. Námitka musí být dle městského soudu formulována dostatečně konkrétně tak, aby z jí jasně plynulo, u kterých konkrétních nároků se žalobce promlčení domáhá. Rovněž správní orgány při

pokračování

posuzování existence vratitelného přeplatku srozumitelně vysvětlily genezi řízení vedených ve věci žalobce a popsaly, jakým způsobem byly platby na existující dluhy započteny.

II. Kasační stížnost a průběh řízení o ní

[5] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadl rozsudek městského soudu kasační stížností. V ní namítl, že městský soud měl rozhodnutí žalované zrušit pro nepřezkoumatelnost, a pokud tak neučinil, zatížil svůj rozsudek stejnou vadou. Nepřezkoumatelnost rozhodnutí žalované měla dle stěžovatele spočívat v tom, že se nezabývala námitkami ohledně zrušených platebních výměrů a vzniklých přeplatků. V této souvislosti stěžovatel uvádí, že zrušením platebních výměrů zanikly veškeré jeho dluhy vůči správnímu orgánu prvního stupně. Nerozumí proto důvodům, pro které mu byl vyměřen nový dluh v době, kdy žádal o přiznání starobního důchodu. Z tohoto důvodu stěžovatel požádal o vrácení přeplatku ve výši 8 613 Kč. Jeho žádost však byla zamítnuta, stejně jako podané odvolání. Stěžovatel uzavřel, že dluhy musely nejspíše vzniknout v letech 1997 a následujících, ty jsou však již promlčeny (prekludovány). Stěžovatel zopakoval, že si správní orgán prvního stupně neoprávněně ponechal částky 8 613 Kč a 14 482 Kč. Správní orgán mu první částku nevrátil zpět, ač byl platební výměr, na jehož základě stěžovatel platbu 8 613 Kč uhradil, zrušen; druhá uvedená částka 14 482 Kč mu byla nezákonně stržena z doplatku starobního důchodu.

[6] Nejvyšší správní soud zaslal kasační stížnost k vyjádření žalované. Ta uvedla, že stěžovatel v kasační stížnosti opakuje již mnohokrát vypořádané námitky, které se týkají zejména postupu správních orgánů. Sporné platby byly započteny tak, jak již bylo vysvětleno v rozsudku městského soudu. K nezákonnému postupu ze strany správních orgánů nedošlo. Žalovaná proto setrvala na svých dosavadních závěrech, že se stěžovatel domáhá vrácení přeplatku, který není nikde evidován. Žalovaná proto navrhl, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud kasační stížnost posoudil a dospěl k závěru, že není důvodná.

[8] Nejvyšší správní soud předesílá, že napadený rozsudek městského soudu přezkoumal v rozsahu kasačních námitek stěžovatele, neboť mu nepřisluší, aby za stěžovatele domýšlel jeho tvrzení. Nejvyšší správní soud dále poznamenává, že stěžovatel polemizuje s rozsudkem městského soudu toliko v obecné rovině (uvádí, že s ním nesouhlasí nebo že je nesprávný) a konkrétní argumentace je spíše jen zopakováním žalobních námitek. V tomto ohledu Nejvyšší správní soud připomíná, že kasační stížnost je opravným prostředkem proti pravomocnému rozhodnutí krajského (zde městského) soudu, a stížnostní námitky se tedy musejí upínat právě k tomuto rozhodnutí (viz usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 6. 2020, č. j. 10 As 181/2019-63, č. 4051/2020 Sb. NSS). Stěžovatel se v kasační stížnosti omezil pouze na zopakování rekapitulace dosavadního průběhu řízení a uvedl, že nesouhlasí se závěry napadeného rozsudku, přičemž doplnil námitku nepřezkoumatelnosti rozsudku městského soudu a rozhodnutí žalované.

[9] Nejprve tedy Nejvyšší správní soud přistoupil k posouzení obecně namítané nepřezkoumatelnosti rozsudku městského soudu. Případná nepřezkoumatelnost soudního rozhodnutí je totiž vadou natolik závažnou, že znemožňuje věcný soudní přezkum. Nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku však Nejvyšší správní soud neshledal, neboť

z odůvodnění městského soudu je zřejmé, na základě, jakých konkrétních úvah dospěl k vysloveným závěrům (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 7. 2005 č. j. 2 Afs 24/2005-44). Subjektivní nesouhlas stěžovatele se závěrem městského soudu a s jeho argumentací nepřezkoumatelnost jeho rozsudku nezakládá. Současně se Nejvyšší správní soud na tomto místě zaobíral dílčí námitkou stěžovatele, že již městský soud měl rozhodnutí žalované zrušit pro jeho nepřezkoumatelnost. V případě, že by Nejvyšší správní soud stěžovateli přisvědčil, musel by shledat nepřezkoumatelným i rozsudek městského soudu. Z obsahu rozhodnutí žalované je však seznatelné, jakými úvahami se při posuzování věci řídila. Odůvodnění jejího rozhodnutí je srozumitelné a opřené o dostatek relevantních důvodů. Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že městský soud implicitně dospěl ke správnému závěru, že rozhodnutí žalované je přezkoumatelné. Tudíž ani tím, že městský soud rozhodnutí žalovaného přezkoumal, nezatížil napadený rozsudek vadou nepřezkoumatelnosti z tohoto důvodu.

[10] Jádrem posuzované věci je otázka, zda stěžovateli náleží částka ve výši 8 613 Kč jako vratitelný přeplatek na pojistném na důchodovém pojištění.

[11] Podle § 16 odst. 1 zákona o pojistném platí, že *osoba dobrovolně účastná důchodového pojištění platí pojistné na důchodové pojištění za jednotlivé celé kalendářní měsíce, ve kterých je alespoň po část kalendářního měsíce účastna důchodového pojištění podle § 6 zákona o důchodovém pojištění*. Současně dle odst. 3 téhož ustanovení platí, že *je-li pojistné na důchodové pojištění zapláceno po uplynutí lhůt uvedených v odstavci 2 nebo je-li toto pojistné zapláceno osobou uvedenou v § 6 odst. 2 zákona o důchodovém pojištění za dobu delší než 15 let anebo je-li toto pojistné zapláceno za dobu po vzniku nároku na starobní důchod, považuje se za přeplatek na pojistném*.

[12] Za dobrovolně účastnou na důchodovém pojištění je podle § 6 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění (dále jen „zákon o důchodovém pojištění“) považována osoba starší 18 let, která si podala přihlášku, a to například za dobu, kdy byla vedena v evidenci krajské pobočky Úřadu práce jako uchazeč o zaměstnání nebo dobu studia na střední a vysoké škole. Naopak podle § 5 odst. 1 písm. e) téhož zákona jsou povinné účastníky důchodového pojištění osoby samostatně výdělečně činné.

[13] Podle § 18 odst. 2 zákona o pojistném se *právo vymáhat pojistné promlčuje za 10 let od právní moci platebního výměru, jímž bylo vyměřeno. Promlčecí doba neběží po dobu řízení u soudu a po dobu provádění exekuce na peněžité plnění exekučním správním orgánem*.

[14] Hlavní otázkou, kterou bylo možno v kasační stížnosti identifikovat, je stěžovatelův nesouhlas s právním hodnocením nároku na vrácení přeplatku. Podle stěžovatele měla být částka (ve výši 8 613 Kč) vrácena, protože platební výměr, na jehož základě stěžovatel platbu uhradil, byl zrušen. Stěžovatel poukázal rovněž na námitky promlčení.

[15] Nejvyšší správní soud nejprve shrnuje, že stěžovatel v průběhu celého řízení trvá na tom, že mu měl být tvrzený přeplatek navrácen na základě § 16 odst. 3 zákona o pojistném. Stěžovatel v žádosti výslovně uvedl, že žádá o navrácení přeplatku podle § 16 odst. 3 zákona o pojistném a svou argumentaci nepřehodnotil ani v reakci na rozhodnutí správních orgánů obou stupňů. Nejvyšší správní soud se ztotožňuje s hodnocením městského soudu, že stěžovatelův názor není správný. Účast stěžovatele na důchodovém pojištění nebyla dobrovolná, byl totiž osobou samostatně výdělečně činnou (a splnil i další podmínky, které zákon předvídá). Taková skutečnost zakládá povinnou účast na důchodovém pojištění ze

pokračování

zákona [srov. § 5 odst. 1 písm. e) zákona o důchodovém pojištění]. Vzhledem k tomu nebylo možné aplikovat stěžovatelem uváděnou právní normu, která se váže pouze na případy dobrovolné účasti na důchodovém pojištění. Uváděné ustanovení § 16 odst. 3 zákona o pojistném se v důsledku jeho vazby na § 16 odst. 1 použije pouze v případě dobrovolné účasti na důchodovém pojištění, což v rozhodné době nemohl být případ stěžovatele. Stěžovatel se proto nemohl domáhat vrácení přeplatku takto formulovanou žádostí. Avšak i v případě, že by bylo možné podle obsahu žádosti dovodit, že se jednalo o žádost o vrácení přeplatku na pojistném podle § 17 odst. 2 zákona o pojistném, nelze stěžovatelově námitce vyhovět, a to z následujících důvodů.

[16] Stěžovatel byl podle § 13 zákona o pojistném z důvodu výkonu samostatně výdělečné činnosti povinen hradit za rok 2003 pojistné. Podmínky, za kterých je osoba samostatně výdělečně činná povinna platit pojistné, stanoví zejména § 14a zákona o pojistném. Výši pojistného upravuje § 4 tohoto zákona, sazby pojistného upravuje § 7 téhož zákona. Doplatek ve výši 8 613 Kč byl stěžovatel povinen uhradit v souladu s § 14a odst. 3 zákona o pojistném do osmi dnů po dni, ve kterém byl podán přehled o příjmech a výdajích (do 15. 4. 2004). Stěžovatel uhradil tento doplatek až dne 19. 11. 2020. Námitku promlčení ve vztahu k pohledávkám vyčísleným v platebních výměrech ze dne 23. 6. 2004 a ze dne 10. 10. 2005 stěžovatel vznesl až dne 10. 3. 2021. Stěžovatel tak doplatek na pojistném, k jehož úhradě byl ze zákona povinen, uhradil dne 19. 11. 2020 (tedy dlouho po splatnosti). Vzhledem k tomu, že stěžovatel byl povinen tuto platbu uhradit ze zákona, tedy i bez existence platebního výměru na penále, nemohl se později domáhat jejího vrácení na základě později uplatněné námítky promlčení vůči částkám obsaženým v platebním výměru č. 267/2004, který byl posléze zrušen.

[17] Pro úplnost se Nejvyšší správní soud vyjádří i k tvrzení stěžovatele, že si nebyl vědom existence dalších nedoplatků na důchodovém pojištění. Jedná se o reakci stěžovatele na odůvodnění městského soudu ve vztahu k odkazům na jiná řízení. Stěžovatel uvádí, že na základě zrušených platebních výměrů neměl u správního orgánu prvního stupně žádný dluh. Z tvrzení žalované naopak plyne, že i po úspěšném uplatnění námitek promlčení vůči pohledávkám ze dvou platebních výměrů zbyla k úhradě pohledávka ve výši 14 482 Kč (jednalo se o penále z doplatku na pojistném za roky 2007 až 2012). S tím souvisí i argumentační linie stěžovatele ohledně prekluze práva vymáhat pojistné. V kasační stížnosti stěžovatel uvádí, že právo k vymáhání částky 14 482 Kč již muselo propadnout. Z jazykového výkladu § 18 odst. 2 zákona o pojistném ale jasně plyne úmysl zákonodárce koncipovat tento institut jako promlčení, nikoliv prekluzi. Tento výklad zastává i konstantní judikatura Nejvyššího správního soudu (rozsudek ze dne 16. 5. 2024, č. j. 6 Afs 269/2023-29, ze dne 25. 4. 2019, č. j. 5 Ads 188/2018-18, a ze dne 16. prosince 2021, č. j. 4 Ads 301/2021-29). Aby mohl stěžovatel usilovat o zánik práva vymáhat po něm nedoplatky, o nichž měl za to, že jsou promlčené, měl shodně jako v předchozích případech uplatnit námitku promlčení. To však neučinil. Městský soud rovněž správně poukázal na to, že z obsahu spisu není patrné, že by se stěžovatel v jiném řízení domáhal částky 14 482 Kč, což nyní v kasační stížnosti nerozporuje. Lze proto shrnout, že z důvodu, že část doplatku starobního důchodu ve výši 14 482 Kč byla použita na úhradu dluhu na pojistném nebo penále, stěžovateli nevznikl tvrzený přeplatek na pojistném na důchodovém pojištění.

IV. Závěr a náklady řízení

[18] Nejvyšší správní soud tedy neshledal kasační stížnost důvodnou, pročež ji podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

[19] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 a 7 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalobce neměl úspěch ve věci, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaná měla ve věci plný úspěch, nevznikly jí však žádné náklady nad rámec obvyklé úřední činnosti, pročež se jí náhrada nákladů řízení nepřiznává.

[20] Stěžovatel byl napadeným rozsudkem městského soudu osvobozen od soudních poplatků, současně byla stěžovateli usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 11. 10. 2023, č. j. 15 Na 212/2023-41, ustanovena zástupkyně z řad advokátů, Mgr. Naďa Koželuhová. Podle § 35 odst. 10 věty první s. ř. s. zástupci stěžovatele, který mu byl soudem ustanoven k ochraně jeho práv, hradí hotové výdaje a odměnu za zastupování stát. Nejvyšší správní soud proto přiznal ustanovené zástupkyni stěžovatele v řízení o kasační stížnosti odměnu za jeden úkon právní služby (podání kasační stížnosti) podle § 11 odst. 1 písm. d) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění do 31. 12. 2024, a to ve výši 3 100 Kč [§ 9 odst. 4 písm. d), § 7 bod 5 advokátního tarifu] a náhradu hotových výdajů paušální částkou za tento úkon právní služby ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Celková odměna ustanovené zástupkyně, která není plátcem DPH, tak činí 3 400 Kč a bude jí vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 22. května 2025

Mgr. Ing. Veronika Juříčková
předsedkyně senátu